

3. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12
4. Структура прокуратури Автономної Республіки Крим [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ark.gov.ua/ua/structure.html>.
5. Про Заяву Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» : Постанова Верховної Ради України від 21 травня 2015 р. № 462-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 29. – Ст. 267.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Голос України. – 2001. – № 3. – 10 січня.

Мамедов Г. А. Правовий аналіз сучасного стану правового регулювання діяльності прокуратури Автономної Республіки Крим України

У статті проаналізовано специфіку сучасного стану правового регулювання діяльності прокуратури Автономної Республіки Крим. Визначено позитивні та негативні аспекти такого правового регулювання. Розкрито їхню сутність.

Ключові слова: правове регулювання, прокуратура, прокурорська діяльність, Крим, прокурор.

Mamedov G. Legal analysis of the current state of legal regulation of the activity of the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea of Ukraine

In the article the specifics of the current state of legal regulation of the activities of the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea are analyzed. The positive and negative aspects of such legal regulation are determined. Their essence is revealed.

Despite the events of February-March 2014 in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, which resulted in the annexation of this part of the territory of Ukraine, the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea of Ukraine did not suspend its activities and conduct procedural actions in a number of proceedings against crimes against humanity and war crimes the temporarily occupied territory of the Crimean peninsula, including those opened on the basis of appeals from citizens of the temporarily occupied territory, violation of the legislation of Ukraine in establishing the facts on custody or death, violation of the legislation of Ukraine during the registration of marital relations, divorce or custody of persons who are in the temporarily occupied territory of the peninsula, in certain criminal proceedings concerning armed conflict / temporary occupation of the Crimean peninsula, as well as violation of the order of exit from this territory.

Over the past 4 years, domestic legislators and the international community have taken coordinated measures to counter the Russian Federation as an aggressor and the return of the Autonomous Republic of Crimea under the control of the Ukrainian authorities. We have found that the specificity of legal regulation of the activity of the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea is characterized both by the presence of positive and negative aspects.

Emphasizing the positive aspects, it is worth noting that the main achievement of domestic power is still the functioning of this body, which is quite successful. The domestic regulatory framework allows the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea to exercise its competence from Kyiv, and the adoption of a number of legal acts and changes to the legislation provides an effective solution to the tasks set.

The negative aspects include the limited ability to implement in practice their competences and significant differences in opportunities compared with the prosecutor's offices of Luhansk and Donetsk oblasts. Moreover, it is more important to put pressure on the aggressor country on the part of the international community, since today the occupied territories remain occupied, despite the opposition of Ukraine in the person of its state bodies, including the Prosecutor's Office of the Autonomous Republic of Crimea.

Key words: legal regulation, prosecutor's office, prosecutor's office activity, Crimea, prosecutor.

УДК 342.9

*Діана Юрійвна Микитюк,
аспірант відділу проблем державного управління
та адміністративного права
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

**ДО ПИТАННЯ ПРО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПОНЯТТЯ «УЧАСНИКИ БОЙОВИХ ДІЙ» НА СХОДІ УКРАЇНИ**

Постановка проблеми. У зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях надзвичайно гостро постало питання правового регулювання статусу осіб, що безпосередньо беруть участь у цій так званій «гібридній» війні на сході України. Віднедавна таким особам надається статус учасника бойових дій.

Актуальність такого питання зумовлена, по-перше, потребою у реалізації основоположного конституційного принципу соціального захисту державою громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей. По-друге, становленням механізму набуття, реалізації та позбавлення статусу учасника бойових дій з урахуванням міжнародних стандартів та напрацювань, що обумовлене ратифікованими міжнародними документами та членством України в міжнародних організаціях. По-третє, потребою у чіткому законодавчому формулюванні та розробці механізму регулювання нових суспільних відносин, що виникли у зв'язку з проведення антитерористичної операції (далі – АТО) на сході країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Адміністративно-правовий статус особи досліджувався такими вченими, як В. Авер'янов, О. Андрійко, Н. Армаш, Г. Атаманчук, О. Бандурка, Д. Бахрах, Ю. Битяк, І. Бородін, М. Бояринцева, І. Голосніченко, П. Діхтієвський, Ю. Дьомін, Є. Додін, Р. Калужний, Л. Кисіль, Л. Коваль, А. Комзюк, Є. Кубко, Д. Лук'янець, В. Манохін, В. Опришко, І. Пахомов, Г. Петров, А. Селіванов, В. Стефанюк, Ю. Тихомиров, М. Тищенко, В. Цветков, Ю. Шемчушенко та ін. Однак тематиці адміністративно-правового регулювання статусу учасників АТО нині присвячені лише поодинокі наукові публікації і цей напрям вітчизняної юридичної науки ще перебуває на стадії розвитку. Водночас існують наукові доробки у сфері нормативно-правового забезпечення права на соціальний захист учасників АТО та членів їхніх сімей (до прикладу, публікації Д. Чижова) [1].

Мета статті – аналіз нормативно-правового регулювання поняття «учасник бойових дій» на сході України.

Основні результати дослідження. Указом Президента України від 20 березня 2003 р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року “Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України” у ст. 1 Закону України “Про боротьбу з тероризмом”» було запроваджено поняття «антитерористична операція» як комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності [2, с. 314–315]. Саме ці нормативні акти спричинили подальшу активну правотворчу діяльність у сфері безпеки та оборони України загалом і в правовому регулюванні статусу учасників вказаних подій зокрема. Так, були внесені зміни і до Закону України від 1 лютого 1994 р. «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон про ветеранів війни) [3], де чітко зазначалося про отримання статусу учасника бойових дій тими особами, що брали безпосередню участь в АТО на сході України.

Така активна правотворчість призвела до певної суперечливості понять – учасник АТО отримував посвідчення учасника бойових дій, тобто посвідчення, що видається особі під час збройного конфлікту у той час, як державою такий збройний конфлікт не визнавався.

Лише в Законі України від 18 січня 2018 р. «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [4] вперше було зазначено, що «Російська Федерація чинить злочин агресії проти України та здійснює тимчасову окупацію частини її території за допомогою збройних формувань Російської Федерації, що складаються з регулярних з'єднань і підрозділів, підпорядкованих Міністерству оборони Російської Федерації, підрозділів та спеціальних формувань, підпорядкованих іншим силовим відомствам Російської Федерації, їхніх радників, інструкторів та іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також за допомогою окупаційної адміністрації Російської Федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та підконтрольні Російській Федерації самопроголошені органи, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України».

Викладене дає змогу зробити висновок, що «учасник антитерористичної операції» є швидше поняттям філологічним, аніж юридичним, незважаючи на те, що саме в такому формулюванні

воно присутнє у назві ще донедавна головного координаційного органу країни у цій сфері в системі органів виконавчої влади.

Як відомо, Україна належить до романо-германської правової сім'ї, де основним джерелом права є нормативно-правовий акт. Тому такий понятійний дисонанс, на нашу думку, потребує наукового дослідження та законодавчого узгодження. Враховуючи сучасний стан вітчизняного законодавства, в подальшому у статті буде аналізуватися поняття саме учасника бойових дій на сході України.

Наразі єдиним нормативно-правовим актом, який встановлює коло осіб, яким надається статус учасника бойових дій на сході України, є Закон про ветеранів війни, відповідно до якого учасниками бойових дій визнаються:

– військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур, особи рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейські, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів (п. 19 ст. 6);

– особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, *за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів* (п. 20 ст. 6).

Крім того, в Законі про ветеранів зазначаються й інші категорії осіб, що визнаються на законодавчому рівні як такі, що були задіяні у збройному конфлікті на сході України, зокрема це особи з інвалідністю та учасники війни.

Аналізуючи повний перелік категорій осіб, визначених у Законі про ветеранів війни, можна дійти висновку, що поза увагою законодавця залишилася категорія осіб, які є членами добровольчих формувань, беруть участь в операції Об'єднаних Сил, але не входять ані до військових і правоохоронних формувань України, утворених відповідно до законів України; ані до добровольчих формувань, що в подальшому включені до Збройних Сил України та інших військових і правоохоронних формувань (далі – особи з добровольчих формувань).

Утім, слід визнати, що законодавець не залишив повністю поза увагою цю категорію осіб. Зокрема, участь осіб з добровольчих формувань у бойових діях опосередковано визнається при наданні їм статусу осіб з інвалідністю внаслідок поранення, контузії або каліцтва (п. 13 ст. 7 Закону про ветеранів), а в разі їхньої смерті (загибелі) – при наданні їм рідним статусу сім'ї загиблого (ст. 10 Закону про ветеранів). Крім того, на сьогодні вже склалася практика, коли обласні державні адміністрації ухвалюють рішення щодо надання статусу учасника бойових дій особам з добровольчих формувань із метою їх соціальної підтримки на місцевому рівні [5]. Однак зазначеного вище регулювання недостатньо з огляду на таке.

В Україні найвищу юридичну силу має Конституція України. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (ст. 8 Основного Закону). Відповідно до ст. 17 Конституції України:

1. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

2. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

3. На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом [6].

Таким чином, Основний Закон країни прямо забороняє діяльність будь-яких утворень, що не є частиною регулярних військ України.

Виходячи з положень п. 20 ст. 6 Закону про ветеранів війни (особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів), стає зрозумілим, що для отримання статусу учасника бойових дій особою, що перебувала в складі добровольчого формування, необхідне дотримання двох умов:

– фактичної умови, що полягає у безпосередній участі особи в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебування безпосередньо в районах АТО у період її проведення;

– юридичної умови – включення добровольчого формування до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів [7].

Будь-якого іншого механізму отримання статусу учасника бойових дій для осіб з добровольчих формувань, що фактично перебували у зоні проведення АТО, однак юридично не були включені до регулярних військами України, немає. Тому дії таких осіб юридично підпадають під дію декількох кримінально-правових норм, які встановлюють кримінальну відповідальність за створення різних злочинних об'єднань, участь та діяльність у них, а саме статті 255 (створення злочинної організації), 257 (бандитизм), 258³ (створення терористичної групи чи терористичної організації), 260 (створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань), 262 (викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем), 263 (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) Кримінального кодексу України [8].

В українській юридичній науці тривають дискусії щодо законності чи незаконності згаданих вище формувань із погляду міжнародного гуманітарного права, особливо це стосується науки кримінального права. І більшість учених доходить думки, що такі утворення є легальними із самого початку їхнього створення, апелюючи до положень ст. 2 Женевської Конвенції «Про поводження з військовополоненими». Ця стаття може бути застосована до збройного конфлікту на частині східних територій Донецької та Луганської областей, адже він має міжнародний характер, бо воюючою стороною є суб'єкт міжнародного права, іноземна держава – Російська Федерація, яку підтримує частина населення східних українських територій, де відбувається збройний конфлікт. Стаття 2, загальна для всіх Женевських конвенцій 1949 р., стверджує, що міжнародний збройний конфлікт – це збройний конфлікт, що виникає «між двома або декількома Високими Договірними Сторонами». Крім того, такі добровольчі формування відповідають усім ознакам комбатантів (від франц. *combattant* – боєць, воїн), визначених у Женевських конвенціях, і головною метою їх створення і діяльності є не порушення громадської безпеки, а захист суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України, захист її законних кордонів [9].

На жаль, точні дані щодо кількості осіб, що брали участь в АТО у складі добровольчих формувань, відсутні. Переважно відомості щодо таких формувань надходили із засобів масової інформації. Відомо, що з початком активних бойових дій на сході України такі численні добровольчі формування як «Айдар», «Донбас» перетворилися на військові частини силових структур, проіснувавши лише певний час автономно. Але на сьогодні правовий статус осіб із таких підрозділів, як Добровольчий український корпус (далі – ДУК або ДУК Правий Сектор), ОУН і Українська добровольча армія (далі – УДА), так і залишається у невизначеному стані, навіть незважаючи на те, що багато осіб з ДУК вже підписали контракти з Міністерством оборони України.

Однак доти, доки такі добровольчі формування будуть перебувати поза узгодженим правовим полем, не будуть внесені зміни щодо переліку осіб, які визнаються учасниками АТО у Закон про ветеранів війни, а також допоки не буде прийнятий відповідний нормативно-правовий акт, де буде визначений уніфікований механізм отримання статусу учасника бойових дій для осіб із таких добровольчих формувань з метою приведення вітчизняного законодавства у повну відповідність до міжнародних стандартів, підвищення рівня їх ефективності та боєздатності в зоні бойових дій, реальна кількість таких осіб залишатиметься поза офіційною статистикою.

Висновки. Таким чином, враховуючи, що на теренах незалежної України бойові дії розгортаються вперше, надзвичайно важливого значення набувають наукові напрацювання задля належного регулювання абсолютно нових суспільних відносин. Передусім необхідно вдосконалити нормативно-правові акти з метою усунення неузгодженості понять «учасник АТО» та «учасник бойових дій». По-друге, врегулювати механізм визначення осіб із добровольчих формувань як учасників бойових дій, що брали участь в АТО з метою належного захисту останніми своїх прав та гарантій.

Використані джерела

1. Чижов Д. А. Нормативно-правове забезпечення права на соціальний захист учасників АТО та членів їх сімей / Д. А. Чижов // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 845. – С. 173–182.
2. Кисіль Л. Є. Правове регулювання діяльності органів публічної адміністрації щодо реалізації і захисту прав учасників АТО / Л. Є. Кисіль // Правова держава. – 2017. – Вип. 28. – С. 314–324.
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.
4. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>.
5. Чабарай Г. Легалізувати добровольців. Де в Україні бійців добробатів визнали учасниками бойових дій / Г. Чабарай [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/News/193658>.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Іжевський Р. Щодо отримання статусу «учасника бойових дій» учасниками добровольчих формувань: окремі правові аспекти / Р. Іжевський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://protokol.com.ua/ua/shchodo_otrimannya_statusu_uchasnika_bojovih_diy_uchasnikami_dobrovolchih_formuvan_okremi_pravovi_aspekti/. 19.
8. Вознюк А. А. Актуальні проблеми кримінально-правового впливу на учасників не передбачених законами України воєнних або збройних формувань / А. А. Вознюк // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. Юридичні науки. – 2015. – № 2 (10). – С. 40–49.
9. Кондра М. Кримінально-правова оцінка добровольчих формувань ДУК ПС та батальйон «ОУН» / М. Кондра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravuysektor.info/news/otherdoc/63/kriminalnopravovaocinka-dobrovolchih-formuvan-duk-ps-ta-bataljon-oun.html>.

Микитюк Д. Ю. До питання про нормативно-правове регулювання поняття «учасник бойових дій» на сході України

Здійснено аналіз нормативно-правового регулювання поняття «учасник бойових дій» на сході України. Проаналізовано співвідношення понять «учасник бойових дій» та «учасник антитерористичної операції»; досліджено коло осіб, яким надається статус учасника бойових дій. Доведено, що поза увагою законодавця залишилися категорії осіб, які є членами добровольчих формувань, беруть участь в операції Об'єднаних Сил, але не входять ані до військових та правоохоронних формувань України, утворених відповідно до законів України; ані до добровольчих формувань, що в подальшому включені до Збройних Сил України та інших військових та правоохоронних формувань. Запропоновано вдосконалити нормативно-правові акти з метою усунення понятійного дисонансу між учасниками антитерористичної операції та учасниками бойових дій, а також врегулювати механізм визначення осіб з добровольчих формувань як учасників бойових дій, що брали участь в антитерористичній операції.

Ключові слова: антитерористична операція, учасник бойових дій, учасник антитерористичної операції, ветеран війни, добровольчі формування.

Mykytiuk D. The issue of legal framework of the notion of «participant in hostilities» in the East of Ukraine

Events that take place in the South of Donetsk and Luhansk regions with the participation of the Russian Federation cause the urgent need to review the current legislation of Ukraine in the military sphere, and to develop the appropriate legislation for regulation of the status of combatants. The article focuses on the scientific and theoretical analysis of the regulatory framework of the notion of «participant in hostilities» in the East of Ukraine in the country's legislation. In addition, was analyzed the correlation between the notions of «participant in hostilities» and «participant in antiterrorist operation»; and also was investigated the range of people who are given the status of participant in hostilities. In the article was proved that «participant in antiterroristic operation» is rather a philological notion than a legal one, despite the fact that in such formulation it is present in the name of State service of Ukraine in the affairs of veterans of the war and participants in antiterrorist operation which is the main specialized coordinating body of the country in the system of executive bodies. In the paper was proved that the Legislator left out the attention of the category of people who are members of volunteer groups, which participate in the United Nation military operation, but who are not included neither in the military and law-enforcement formations of Ukraine that formed in accordance with the laws of Ukraine; nor to volunteer organizations that are subsequently included in the Armed Forces of Ukraine and other military and law enforcement units. As a result, such combatants face problems with the implementation of their rights on the primary stage of identification themselves as combatants after return from hostilities. Finally, in the paper was offered to unify the legal acts for the elimination of conceptual dissonance between the notions «the participants in antiterrorist operation» and «the participants in hostilities», as well as to regulate the mechanism of determination of unknown amount of people from volunteer groups as participants in hostilities that participated in antiterrorist operation in order to bring the Ukrainian legislation in accordance with international standards, to increase their effectiveness and combat capability in the hostilities.

Key words: antiterrorist operation, participant in hostilities, participant in antiterrorist operation, veteran of war, volunteer formation.

УДК 061.1/23:342.7]:340](477)(045)

Олена Петрівна Науменко,

аспірант кафедри теорії,

історії права і держави та конституційного права

Навчально-наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Постановка проблеми. З огляду на новий етап євроінтеграційних процесів, перебування нашої держави в умовах перехідного періоду, розвиток громадянського суспільства та правової держави, виникнення нових викликів часу – масова вимушена внутрішня міграція українців, проведення антитерористичної операції (далі – АТО) – все більшої актуальності набуває проблематика захисту прав людини і громадянина правозахисними інституціями.

Важливою умовою забезпечення дієвого механізму захисту прав людини та громадянина є визначення місця й ролі правозахисних організацій у системі державних органів та у громадянському суспільстві.

При цьому для концептуальних основ правозахисної діяльності особливе значення має з'ясування понятійно-категоріального апарату, зокрема висвітлення поняття «правозахисна організація», що є широкоживим, але якому приділено недостатньо уваги як на законодавчому, так і на науковому рівнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним підґрунтям статті стали праці вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі загальної теорії держави і права та інших галузей права: С. Бойченка, С. Дубенка, О. Карпінської, В. Ковальського, А. Колодія, В. Маляренка, Л. Москвича, А. Олійника, Н. Цимбалюк.

Правовий статус правозахисних громадських організацій і проблеми їх функціонування були предметом наукових досліджень Л. Наливайко, І. Грицай, О. Дніпрова, Є. Захарова, А. Майстренко та інших науковців.

Незважаючи на значну кількість праць, присвячених правозахисній діяльності, питання визначення поняття та видів правозахисних організацій на сьогодні не знайшли належного відображення у науковій літературі.